

VÉLELMEK ÉS TÉNYEK BURGENLAND TÖRTÉNELEMÍRÁSÁBAN

Burgenland az Osztrák Köztársaság legfiatalabb tartománya az ország keleti részén. Létrejötté arra az időre tekint vissza, amikor a Párizs környéki békeszerződésekkel a korabeli Magyarország nyugati megyéiből, Moson, Sopron, Vas megyékből feltétel nélkül átcsatolni rendelték 4320 km²-t és 340 000 magyar állampolgárt.¹ Magyarországhoz hasonlóan az első világháborút követően Ausztria is nagy területi és lakossági veszteséget szenvedett. Jelentős területei kerültek Csehszlovákiához, Olaszországhoz és a Szerb–Horvát–Szlovén Királysághoz, de többek között ennek ellensúlyozására az antant hatalmak „megajándékozták” egy új, addig nem létező tartománnyal, Burgenlanddal, amely Magyarország nyugati megyéiből alakult. Burgenland lett a meglévő hét tartomány mellett a nyolcadik az 1918-ban megalakult Osztrák Köztársaságban.

Természetesnek kell tekintenünk, hogy minden ország, nemzet, közösség kutatja múltját, eredetét, hogy minél tárgyyszerűbben írhasa meg saját történetét. Ez a folyamat kezdődött és folyik napjainkban Burgenland osztrák tartományban. Történelemkutatásuk különösen az 1980-as években élénkült meg, és ehhez kapcsolódóan a történelemírás is. Ez természetes, hisz bizonyos történelmi távlat kell az események megítéléséhez. Csak bizonyos idő eltelte teszi lehetővé egyes fontos állami dokumentumok hozzáférhetőségét. Az 1980-as években jelent meg a tartomány történetét az ókortól napjainkig feldolgozó összegzés (August Ernst: *Geschichte des Burgenland*. Wien, 1987.) és több történelmi tanulmányt magában foglaló gyűjteményes kötet. (Burgenland in seiner pannonischen Umwelt. Eisenstadt, 1984.) A zömében német nemzetiségű burgenlandi történetkutatók és feldolgozók törekszenek az objektivitásra, az események, az összefüggések pontos feltárására. Ezzel szemben egy-két esetben az is tetten érhető, hogy nem tudnak megszabadulni a korábban az osztrák propagandát, agitációt szolgáló nézetektől, amelyek gyakran nem a tárgyi igazságot tartalmazzák. Ezeket a megállapításokat esetenként kritika nélkül átveszik, sőt munkájukban mint történelmi igazságot szerepeltetik.

Ezekben a kifogásolt megállapításokban két korabeli eseményt kell felelevenítenünk. Egyik az a folyamat, ahogy a nyugat-magyarországi területek Ausztria részévé váltak, a másik pedig a Sopronban és környékén lezajlott népszavazás megítélése.

Az első kérdésben az osztrák történészek azt állítják, hogy az első világháborút lezáró békeszerződéssel Nyugat-Magyarország lakossága „visszatért” Ausztriához. Néha más megfogalmazást használnak, szerintük „visszacsatolták” ahhoz az országhoz, ahonnan néhány évszázaddal előbb elszakították.

A második kérdéskörben a Sopronban és környékén végrehajtott népszavazásról – amely tudvalevőleg nagyarányú magyar sikert hozott – minden esetben az eredményt megkérdőjelező, elítélő vélemény van. A legsúlyosabb megállapítás, amelyet többségben az osztrák érzelmű átlagemberek mondanak, hogy „nagy csalás” volt. De az osztrák történészek munkáiban is megtalálhatjuk ennek az enyhébb változatát, amikor azt írják, hogy a népszavazás „kétséges körülmények” között zajlott le.²

E felvetések után vizsgáljuk meg azok valódi tartalmát. Először is; az első világháborút követően Moson, Sopron, Vas megyék lakossága az osztrák állításnak megfelelően

tényleg „visszatért”-e, vagy „visszacsatolták” Ausztriához, ahonnan elszakították őket, vagy netán más folyamat zajlott le?

A kérdés megválaszolásához rövid történelmi visszapillantást kell tennünk. Az 1867-es osztrák–magyar kiegyezés felvetette a határmegállapítás szükségességét is. A tárgyalások során ebben a kérdésben nem volt különösebb vita, mert mindkét ország évszázadok óta természetes és elfogadott határvonalnak tekintette északon a Lajta folyót, középső részén a Rozália-hegység gerincét, délen pedig a Lapincs folyó vonalát. Ennek megfelelően is rögzítették azt. Az első világháború befejezésig Magyarország és Ausztria között nem volt határvita. A két ország közötti új határ megvonásának szükségességét a nagynémet eszmét vallók vetették fel az új nemzetgyűlésben 1918 októberében. Ők minden német ajkút Nagy-Németországban akartak egyesíteni. Felvetésük némi vita után alkotmányos törvénnyé vált. A nemzetgyűlés 1918. november 22-én döntött Ausztria állam- és kormányformájáról, melynek 5.§-a kimondta, hogy Magyarország „... Német-Ausztriával közvetlenül határos zárt német terület a német–osztrák államba bekebelezendő.” A megfogalmazásban az elérendő célon kívül figyelmet érdemel a megvalósítási módszer is, a „bekebelezendő” meghatározás. Tehát nem a lakosság akaratának a figyelembevételével kívántak igényüknek érvényt szerezni.

Az osztrák béke delegáció, amelyet dr. Karl Renner osztrák kancellár, szociáldemokrata politikus vezetett, 1919. június 2-án vette át az előzetes békefeltételeket. Ebben a magyar–osztrák határt az 1867-es állapotnak megfelelően rögzítették az antant hatalmak. Ugyanakkor nagy területeket csatoltak el Ausztriától Olaszországhoz, a Szerb–Horvát–Szlovén Királysághoz és Csehszlovákiához. Az osztrák béke delegációnak módjában állt reagálni az előzetes feltételekre. Az akkori divatos fogalomra – Wilson amerikai elnök által hirdetett népek, nemzetek önrendelkezésére – való hivatkozással népszavazást kértek minden elcsatolni kívánt területre. Magyar–osztrák határkérdésben is új indítványt tettek. Ez a jegyzék a 311-es számot kapta. Renner kancellár jegyzékében Nyugat-Magyarországból 5379 km²-nyi területet kért. (Lásd a 24. old.) Indoklása szerint az igényelt terület az 1600-as évekig Ausztria része volt, ott német nyelvű többség él, és Bécs, illetve Ausztria élelmiszerral való ellátásához okvetlenül szükséges. A Renner-jegyzék fontos tartalmi eleme volt, hogy az igényelt területet csak népszavazás útján – a lakosság véleményének kikérésével – kívánták Ausztriával egyesíteni.

A békekonferenciához előterjesztett jegyzékből csak a Nyugat-Magyarország német nemzetiségű túlsúlya volt az igaz. Az 1910-es népszámlálás szerint – amelyet még nem befolyásolt politikai szempont – a későbbiekben Ausztriához csatolt területen a németek aránya 75%, a horvátoké 15%, a magyaroké pedig 9% volt, a fennmaradó 1% egyéb nemzetiséghez tartozott.

Nem felelt meg a valóságnak, hogy az igényelt nyugat-magyarországi terület az 1600-as évekig Ausztriához tartozott. Ez a terület Magyarország nyugati védővonalát képezte. A magyar királyok az adományozás során kötelezték a főurakat várak létesítésére. Ezért alakult ki a Fraknótól Lékán át Németújvárig húzódó egységes és összefüggő várendszert. Az elszegényedő magyar királyi udvar az 1400-as évektől egyre gyakrabban adott városokat, birtokokat osztrák főnemeseknek zálogba. De ezeket a 17. századra visszavásárolták. A zálog magánjogi aktus. A zálogban tartó nem szerez tulajdont az adott tárgy felett. Ami Bécs és más területek élelmezését illeti, ez sem felelt meg a valóságnak, mert az osztrák területeket a Dunántúl fele látta el, és az átcsatolások után is élelmezési szerződést kötött a két kormány.

Az osztrák területi követelések megalapozatlanságát az is jelzi, hogy olyan magyar városokat is magának követelt, amelyekben egyértelmű magyar többség volt. Pl.: Magyaróvár 62%, Kőszeg 61%, Szentgotthárd 73%-ban magyarok által volt lakott.³

A békekonferencia az osztrák jegyzékre két engedményt tett. Egyik, hogy jugoszláv-osztrák vonatkozásban a karintiai részen engedélyezte a népszavazást. A másik pedig, hogy Moson, Sopron, Vas megyék németek által többségben lakott területeit feltétel, azaz népszavazás nélkül Ausztriához rendelte csatolni. Ezt a megváltoztatott, Ausztria számára kedvezőbb feltételt 1919. július 20-án közölte a békekonferencia az osztrák delegációval. Az osztrákok nem voltak elégedettek az engedményekkel. Továbbra is szorgalmazták más elcsatolandó területükre is népszavazás kiterjesztését, kivéve Nyugat-Magyarországot. Ezt a területet azonnal birtokba akarták venni, mielőtt még a magyar kormány leülhetett volna a békekonferencia asztalához.

Az osztrák kormánynak 1919. szeptember 10-én Saint-Germainban alá kellett írni a békeszerződést, majd nem sokkal később azt a nemzetgyűlés ratifikálta. Az 1920. október közepéig hatalmon lévő szociáldemokrata kormánynak a magyar kormány többször tett javaslatot az igazságos kétoldalú megegyezésre, a kölcsönösen kialakítandó szabályoknak megfelelő népszavazásra, de ettől mindvégig mereven elzárkózott az osztrák fél.

Az igazságos megegyezésre való magyar törekvésekből kiemelésre érdemes a magyar kormány megbízásából dr. Gratz Gusztáv bécsi magyar követ 1920. február 14-én dr. Karl Renner osztrák kancellárnak átadott jegyzéke. A jegyzékben a magyar kormány megállapította, hogy az új határ kérdése zavart okoz a volt két szövetséges állam között. Nem kívánja vizsgálni, hogy melyik ország érvei erősebbek, igazabbak a terület hovatartozásában. Javasolta, hogy ebben a lakosság döntsön népszavazáson. Előre is kijelentette: bármi is legyen a népszavazás eredménye, azt Magyarország kötelezően elfogadja.⁴

A válasz meglehetősen gyors és elutasító volt. Renner kancellár 1920. február 20-án adta át viszontválaszát. Ebben tovább ment a történelmi tények elferdítésében. A jegyzék szerint az átcsatolandó terület csak a Habsburg-dinasztia révén tartozott Magyarországhoz háromszáz évig. Az osztrák kormány semminemű tárgyalásra nem hajlandó. A nyugat-magyarországi terület jogi értelemben is már Ausztriához tartozik, annak ellenére, hogy még nem vette azt birtokba.

Ennek az osztrák felfogásnak az egyenes folytatása volt, hogy az 1920. október 1-jén elfogadott szövetségi alkotmánytörvény, amelyben nyugat-magyarországi területet szövetséges államnak (Bundesstadt) tekintették „... amint erre vonatkozó akaratát kifejezésre hozta.”⁵

Mindezek ellenére a nyugat-magyarországi területek Ausztriának való átadásáig, azaz 1921. december 3-ig egyetlen olyan eseményt sem találunk, amelynek során a kérdéses lakosság – kivéve Sopront és környékét – kifejezhette volna hovatartozási szándékát, és azt az eseményeket meghatározók figyelembe vették volna.

Így nem adhatunk helyt az osztrák történetírásban alkalmazott azon megállapításnak, hogy a kérdéses lakosság „visszatért” Ausztriához, hisz akaratát éppen az osztrák álláspont miatt nem nyilváníthatta ki. Álláspontom szerint ebben az esetben „átcsatolás” történt a békeszerződés kényszere alatt. A „visszacsatolás” mint megjelölés pedig történelmietlen, az előzőekben kifejtett történelmi tényekkel ellentétes. Az idevonatkozó részletes tényeket nagyon alaposan, meggyőzően kifejtette a magyar békedelegáció a békekonferenciához előterjesztett jegyzékeiben.⁶

Ezek után térjünk át 1921. december 14–16. között Sopronban és a környező nyolc községben lefolytatott népszavazás megítélésére. Igaz-e az az osztrák állítás, hogy ott „nagy csalás” történt, vagy legalábbis „kétséges körülmények” között zajlott le?

Mindkét állítással szemben nagyon nehéz érvelni, mert a pusztán kijelentésen túl más nem tartalmaznak. A kijelentéshez nem fűznek semmilyen indoklást vagy bizonyító tény. Így csak találgatásokba bocsájtkozhatunk. Mi is lehet az a körülmény, amit vizsgálni kell? Mint lényeges körülmény jöhet számításba: a népszavazás lehetőségének létrejötte, a szavazás szabályai, a lebonyolító szervezet összetétele, a szavazás módja, a szemben álló felek magatartása. Természetesen lehetséges más szempontok elemzése is, de az osztrák állítások nem irányulnak konkrét tényezőkre.

A lehetséges felvetésből vizsgálva a népszavazás létrejöttének körülményeit, azt látjuk, hogy a szociáldemokrata kormányokat követő keresztényszocialisták (Mayr- és Schober-kormányok) sem járultak hozzá a népszavazáshoz mindaddig, amíg egy kényszerítő körülmény létre nem jött. Ez pedig nem volt más, mint a terület Ausztriának történő átadása során kezdetben elszórt, majd egyre szervezettebb formát öltő magyar felkelés volt. Sőt, 1921. október 4-én egy önálló állam, a Lajtabánság jött létre az Ausztriának ítélt területen. Ausztria nem volt abban a helyzetben, hogy a magyar felkelőkkel szemben fegyveres fellépést alkalmazzon, az antanthatalmak pedig nem akartak ilyen lépést, bízva diplomáciájuk eredményességében. Ez vezetett oda, hogy Johan Schober kancellár és külügyminiszter kénytelen volt tárgyalni Bethlen István miniszterelnökkel és Bánffy Miklós külügyminiszterrel Velencében. Megállapodásuk eredményét jegyzőkönyvben rögzítették. A jegyzőkönyvi megállapodás leglényegesebb részei a következők voltak: Magyarország három héten belül leszereli az átadásra ítélt területen lévő magyar felkelőket, Ausztria pedig vállalata, hogy hozzájárul Sopronban és a környező nyolc községben a népszavazáshoz, továbbá, ha az eseményekkel együtt folyó magyar–osztrák határmegállapításban számára elfogadhatatlan magyar igény merülne fel, azt a Népszövetség tanácsa elé viszik és annak döntését elfogadják.⁷

A magyar kormány a velencei jegyzőkönyvnek megfelelően, majdnem belső testvérharc, polgárháború árán, de elérte, hogy a magyar felkelők elhagyták Nyugat-Magyarország területét. Ezzel szemben Ausztria minden lehetséges módon halogatta a népszavazás feltételeinek megteremtését. A megállapodás szerint a népszavazást a terület osztrák birtokbavételét követő nyolc napon belül kell megtartani. Ezért indokolatlanul elhúzták az átvételt. Míg 1921 augusztusában két nap alatt kívánták a területet birtokba venni – amelyet a felkelés meghiúsított –, addig erre 23 napra (1921. november 10-től december 3-ig) volt szükségük. Az indokolatlan időhúzás ellen felszólalt a Velencében kötött megállapodás végrehajtásáért felelős, Sopronban állomásozó Szövetségek Közi Tábornoki Bizottság, valamint a magyar kormány is. Az időhúzás a népszavazás elodázására irányult.

A népszavazás szervezetére és szabályaira mindkét érdekelt kormánytól a Szövetségek Közi Tábornoki Bizottság javaslatot kért. Természetesen a két vélemény nem egyezett meg. Ezekben a kérdésekben a békekonferencia állandóan üléselő testülete, a Nagykövetségi Konferencia döntött. Döntésüket 1921. november 16-án tették közzé, amely jobban megfelelt az osztrák, mint a magyar javaslatnak. Létrehozták a Központi Népszavazási Bizottságot a tábornoki bizottságban is képviselt – francia, angol, olasz – tisztekből, valamint az érdekelt magyar és osztrák képviselőkből. Hasonló összetételűek voltak a kerületekben működő szavazatszedő bizottságok. Meghatározták a szavazásra jogosultak körét, a szavazás lefolyásának módját. Ezeket mindkét fél kisebb módosítások után elfo-

gadta. A legtöbb vitát a szavazásra jogosultak körének megállapítása, vagyis a választói lajstromok véglegesítése okozta. Mind a magyar, mind az osztrák fél több kifogást tett, de ezeket a népszavazási bizottság megnyugtatóan elbírált.

A népszavazási szabályzat szerint tilos volt a nyílt propaganda. Ezt nyilvánvalóan mindkét fél – ahogy tudta – kijátszotta. Viszont olyan erőszakos, külső segítségre épülő propaganda nem volt magyar részről, amely a Központi Népszavazási Bizottság beavatkozását igényelte volna. Ezzel szemben egy Steinacker nevű osztrák személyt az antant-képviselők eltávolítottak a területéről. Házkutatás során olyan bizonyítékokra bukkantak, mely szerint a Bánátból Steinacker német nemzetiségű diákokat toborzott pénzért, hogy Sopronban magyarok ellen felhasználható erőszakosságokat kövessenek el.

A magyar kormány bizonyította és a bizottság elé tárta, hogy a berlini osztrák követség ott élő kommunistákat toborzott és küldött Sopronba agitációs megbízatással. Ilyen személyeket a bizottság alárendeltségében lévő karhatalmi erők el is fogtak.

Osztrák felvetésre a Szövetségekőzi Tábornoki Bizottság alárendeltségében álló karhatalmi erőt, amely magyar katonákból és csendőrökből szerveződött, 1921. december 10-én kivonták Sopronból. Helyette olasz, francia, angol csapatok jelentek meg. Az osztrákok a magyarok eltávolítását azzal indokolták, hogy erőszakot alkalmaznak. Arról viszont nem tettek említést, hogy a népszavazási terület osztrák oldalán karintiai, tiroli, steier csapatokat helyeztek el. Sőt a népszavazást megelőző napon és napján is több ágyúlövést adtak le megfélemlítésként.

Amikor az osztrák hatóságok sehogy sem tudták megghiúsítani a népszavazás teljesítését, a Nagykövetek Tanácsához fordultak négy napos haladékat kérve. A Nagykövetek Tanácsa a kért halasztást nem ellenezte. Annak teljesítését a Szövetségekőzi Tábornoki Bizottságra bízta. Az erről szóló értesítés december 13-án délután érkezett meg Sopronba. Mivel a bizottság minden előkészületet megtett a szavazásra, valamint nem látott indokot a halasztásra, az előre kitűzött napokon, december 14-én, 15-én és 16-án a szavazás teljesítését rendelte el. Erre az osztrák kormány táviratilag visszarendelte minden bizottságból megbízottait, hogy ezzel lehetetlenné tegye a szavazás végrehajtását, illetve annak eredményét később kétségessé tehesse.⁸

A Sopronban és környékén végrehajtott népszavazás nagyarányú magyar sikert hozott. (Lásd az 1. sz. mellékletet.) A Magyarország melletti szavazati arányban szerepet játszott az osztrákok önhatalmú kivonulása. Bizonyára sok osztrákbarát szavazó elbizonytalanodott az osztrák jelenlét hiánya miatt.

Az eddigiekben nem találtunk okot arra, hogy a hivatkozott osztrák kijelentéseknek mi lehetett az alapja. Ha túllépünk a szavazás konkrét vizsgálatán, talán néhány magyarózó gondolatot meglelhetünk. Ezek közé sorolhatjuk a sértett osztrák önbecsülést. Már a terület átvétele előtt kijelölték Sopront (Ödenburg néven) Burgenland tartományi székhelyévé. Tehát elvesztették tartományi székhelyüket. Sopron és a népszavazásba bevont községek lakossága mintegy 55%-ban német anyanyelvű volt.⁹ Sokak számára nem volt elképzelhető, hogy a német anyanyelvűek Magyarországra szavazhattak. Az így gondolkodók viszont elfelejtették, hogy mintegy egy évvel korábban, 1920. október 10-én a Dél-Karintiában megtartott népszavazáson, ahol a szavazók több mint kétharmada volt szlovén és egyharmada német nemzetiségű, a szavazatok 59,04%-a Ausztriára esett.¹⁰ Tehát természetesnek vették, hogy a szlovének nem a nemzetiségüknek megfelelően adták le a szavazatokat, de egy német anyanyelvű szerintük nem tehetette meg, hogy nem Ausztriára szavazott. Sopron és környéke lakosságának Magyarországhoz való ragaszkodása arra indította a magyar nemzetgyűlést, hogy a népszavazás egyéves évfordulójára

A soproni népszavazás eredményei szavazókerületenként

Szavazókerület	Szavazásra jogosultak összes száma	Leadott érvényes szavazatok száma		Az érvényes szavazatok közül esett			
		mindössze	%	általában		%okban	
				Magyaro.	Ausztr.	Magyaro.	Ausztr.
<i>I. Sopron</i>							
I. ker.	2 639	2 279	86,3	2 021	258	88,7	11,3
II. ker.	2 312	2 073	89,7	1 540	533	74,3	25,7
III. ker.	2 400	2 038	84,9	905	1133	44,4	55,6
IV. ker.	2 201	1 893	86,0	1 104	789	58,3	41,7
V. ker.	2 587	2 377	91,8	1 816	560	76,4	23,6
VI. ker. város	1 523	1 386	91,0	1 101	285	79,4	20,6
VI. ker. Brennberg	790	706	89,4	152	554	21,5	78,5
VII. ker.	1 650	1 433	86,2	1 308	125	91,3	8,7
VIII. ker.	3 062	2 762	90,4	2 384	378	86,1	13,9
Együtt	19 164	16 947	88,4	12 327	4620	72,8	27,2
<i>II. Községek</i>							
Ágfalva	1 175	830	71,6	148	682	18,3	81,7
Balf	655	578	88,3	229	349	39,6	60,4
Fertőboz	349	331	94,8	257	74	77,6	22,4
Fertőrákos	1 525	1 337	87,7	525	812	39,3	60,7
Harka	680	572	84,1	55	517	9,6	90,4
Kópháza	941	793	84,3	550	243	69,4	30,6
Nagyecen	1 041	1 031	99,0	1 026	5	99,5	0,5
Sopronbámfalva	1 539	1 142	74,5	217	925	18,9	81,1
Együtt	7 905	6 614	83,8	3 007	3607	45,5	54,5
Főösszeg	27 069	23 561	87,8	15 334	8227	65,1	34,9

Érvénytelen szavazatok száma: 502

Forrás: Villani Frigyes dr.: Bizalmas! Jelentés a soproni népszavazásról és a magyar-osztrák határmegállapításról.

az 1922. évi XXIX. számú törvénycikkben emléket állított helytállásuknak. A törvény felhatalmazást adott arra, hogy Sopron város címerében viselhesse a „Civitas Fidelissima” feliratot.

A politikai és érzelmi okok mellett a népszavazás illetően való megítélésében szerepet játszhat gyakorlati szempont is. A népszavazási terület Magyarországon maradása furcsa földrajzi tényezőként hozta létre Burgenlandot. Alakja egy „darázsra” emlékeztet. Soprontól nyugatra, Siegrabennél (Szikránál) mintegy 5 km-es sávra szűkül. Az északi és déli rész között a vasúti összeköttetés lehetetlen. Ezzel a körülménnyel számolva a „velencei jegyzőkönyv”-ben a magyar kormány hozzájárult ahhoz, hogy az osztrák személy- és teherfuvarozásra a tartományi részek közötti összeköttetésként a soproni vasútvonalakat igénybe vehessék. Ez a vasútforgalom azóta fennáll.

A tények kifejtése után feltehető az a kérdés is, hogy az elmondottak csupán elméleti kérdések tisztázását szolgálják-e, vagy annál többet jelentenek. Igen, az elmondottak jelentősége több, mint történelmi hitelesség. Ezt a burgenlandi magyarok körében járva

lehet érzékelni. Elmondják, nehéz a kisebbségi sors, de még nehezebb, ha azokat valótlán tények, vélelmek terhelik.

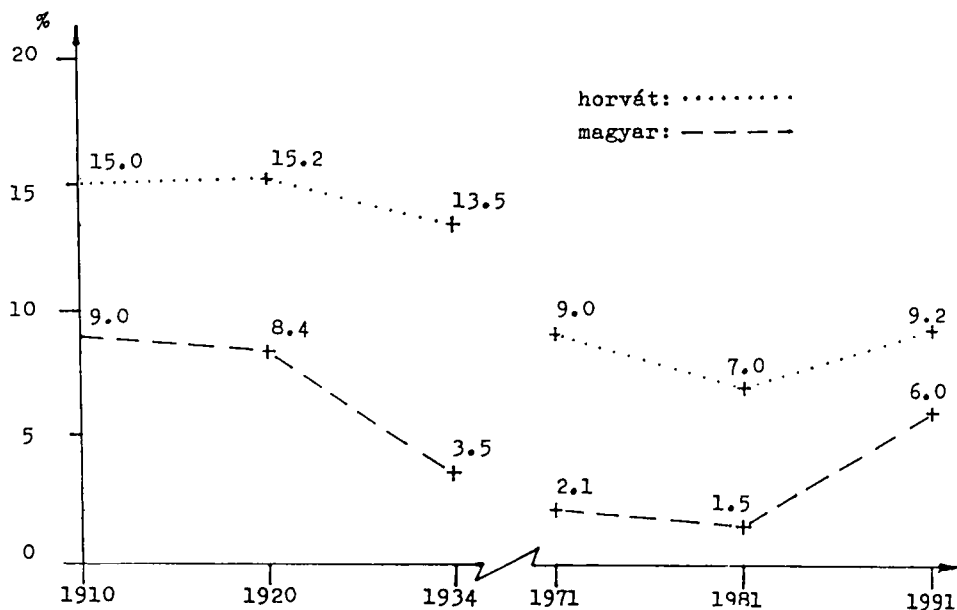
Elmondásuk szerint ugyancsak nehéz volt magyarságukat megvallani, amikor Magyarországon kommunista hatalom volt, amikor a „vasfüggöny” választotta el az országot tőlük. Amikor Magyarországgal kapcsolatos nézetek, álláspontok kedvező irányba változnak, megemelkedik a magukat magyarnak vallók aránya is. Ezt lehetett tapasztalni az 1991. évi osztrák népszámlálás alkalmával is. A Magyarországon bekövetkezett rendszerváltás elismerést hozott országunknak belföldön és külföldön egyaránt. Az 1991. évi osztrák népszámlálással együtt készült belső elemzésük szerint az előző, 1981. évi népszámláláshoz viszonyítva négyeszeresére emelkedett azok aránya, akik nyíltan vállalják magyarságukat. (Lásd a 2. sz. mellékletet.) Ez az arány jelentős, hisz a századforduló óta azt tapasztaljuk, hogy az e területen élő magyarok száma folyamatosan csökkent. Az utolsó évtizedekre alig értékelhető arányúvá zsugorodott.

Ennek tükrében, úgy vélem, Burgenland történetírásában Moson, Sopron, Vas megyék részeinek Ausztriához való kerülését egy nemzetközi jogi aktusnak kell tekinteni, amelyet a korabeli kényszer szült. Ezt nem lehet történelmi előzményekkel igazolni és igazságosnak tekinteni. A Sopron és környéki népszavazáson nem történt olyan esemény, amely bármely hamis állítást igazolna. Sőt, ha a kételkedők 1922–23-ban figyelemmel kísérik a magyar–osztrák határmegállapítást, még nagyobb helytállást tapasztalhatnak a volt magyar állampolgároknál. Míg a soproniak és a környékeliek semleges környezetben – nemzetközi katonaság felügyelete mellett – nyilváníthatták ki akarataikat, addig az osztrák birtokbavétel után, osztrák impérium alatt több község tett Magyarország mellett tanúbizonyságot és került vissza Magyarországhoz a népszövetségi tanács döntése alapján. Jobban ismerjük a Sopron és a környéki falvak nevét. Éppen ezért megérdemlik a tanúságtevők, hogy itt most felsoroljuk őket: Olmód, Kis- és Nagynarda, Alsó- és Felsőcsatár, Német- és Magyarkeresztes, Horvátlövő, Pornóapáti, Szentpéterfa községeket, melyek az átszólás után visszatértek Magyarországhoz. A határmegállapítási események is azt igazolják, hogy Sopronnak és környékének Magyarországhoz való ragaszkodása egyértelmű volt, nem kell és nem is lehet manipulációt fellelni abban.

Jegyzetek

- 1 *Ernst, August*: Geschichte des Burgenland. Wien, 1987. 191.
- 2 *Ernst, August*: Geschichte des Burgenland. Wien, 1987. 198. – *Schlag, Gerard*: Die Grenzziehung Österreich–Ungarn 1922/23 In: Burgenlandische Forschungen. (Eisenstadt) 1984. VII.
- 3 Magyar Szent Korona Országainak 1910. évi népszámlálása I. rész Bp. 1912. 24–71.
- 4 Papers and Documents Relating to the Foreign Relations of Hungary Vol. I. Bp. 1939. No. 127. 150–152.
- 5 Bundesgesetzblatt für die Republik Österreich No. 2. 12. 1 bek.
- 6 A magyar béketárgyalások I. köt. Kiad. M. Kir. Külügyminisztérium, Bp. 1920. 455–459.
- 7 *Villani Frigyes*: Bizalmas! Jelentés a soproni népszavazásról és a magyar–osztrák határ megállapításáról. 21.
- 8 *Villani*: i. m. 24.
- 9 Magyar Statisztikai Közlemények 69. köt. Bp. 1924. 36–39., 160.
- 10 *Kerekes Lajos*: Ausztria hatvan éve. 1918–1978. Bp. 1984. 69–71.

A horvát és a magyar népesség aránya az egykori Nyugat-Magyarország, illetve Burgenland területén

Burgenland nemzetiségi összetétele, 1991

Nyelvcsoport járás	Német		Horvát		Magyar		Összesen	
	összes	%	összes	%	összes	%	összes	%
Neusiedl am See (Nezsider)	45 667	87,9	2 320	4,5	3 985	7,7	51 971	100,0
Eisenstadt/Rust (Kismarton- Ruszt)	11 571	86,9	873	6,6	874	6,6	13 318	100,0
Eisenstadt-Umg. (Kismarton)	23 318	69,9	9 314	27,6	729	2,2	33 361	100,0
Mattersburg (Nagymarton)	33 764	92,6	1 776	4,9	942	2,6	36 481	100,0
Oberpullendorf (Felsőpulya)	28 961	80,0	5 133	14,2	2 104	5,8	36 199	100,0
Oberwart (Felsőőr)	45 741	84,1	2 113	3,9	6 556	12,0	54 410	100,0
Güssing (Németújvár)	25 154	86,2	3 335	11,4	675	2,3	29 164	100,0
Jennersdorf (Gyanafalva)	17 438	95,9	136	0,7	611	3,4	18 185	100,0
Burgenland	231 615	84,8	24 999	9,2	16 475	6,0	273 089	100,0

Forrás: Amt der Bgld. Landesregierung Abt. IV. (Statistik): Sprachgruppen und Sprachkenntnisse im Burgenland Eisenstadt, im Mai 1991.

3. sz. melléklet

OSZTRÁK TERÜLETI IGÉNYEK
NYUGAT-MAGYARORSZÁGON
1919-1921

